

Як пострадянській країні вдалося створити найкращу систему освіти в Європі.

Естонська шкільна освіта вважається однією з найкращих за міжнародною системою оцінювання якості освіти [PISA](#)-2015. За цим рейтингом Естонія і Фінляндія мають найкращі показники в Європі. Україну оцінять за цією системою у 2018 році, і на своєму шляху до освітньої реформи наша країна багато в чому спирається на естонський досвід. Своїми історіями успіху директорки двох естонських шкіл поділилися під час Форуму інноваційної освіти INED, що відбувся у Львові 9 грудня. Форум організований центром інноваційної освіти «Про.Світ», Львівською міською радою та Простором освітніх ініціатив Українського католицького університету.

ШКІЛЬНА КОМАНДА

Гііе Ассер з Аннелінської гімназії міста Тарту каже, що естонці називають себе «нацією, що вірує в освіту». В цьому місті навчається багато дітей із російськомовних родин і школа для них є зануренням в естонську мовну стихію.

Поштовхом для змін стало те, що освіта вже не відповідає вимогам часу: *«Не може далі бути так, що народжених у XXI столітті вчать народжені в минулому столітті, за підручниками минулого століття про відкриття, що сталися ще давніше»*, – каже Гііе.

У старій системі освіти весь процес обертався довкола предметів і дисциплін, а в сучасному підході – довкола учнів, їхніх інтересів та мотивації. Це сприяє не «зрівнялівці», а максимальній індивідуалізації роботи з кожним учнем і ученицею. Для цього велике значення має, аби вчителі мали відкрите мислення: не культивували ідеї про вроджені таланти і можливості, а вірили, що кожна людина може розвинути свої здібності, якщо її правильно мотивувати.

Читайте також: [Смартфон, який допомагає вчитися. Як технології змінять класичну освіту](#)

Аби такий підхід був принципом навчання, важливо дотримуватися його всім колективом, а не так, що математика проходить по-новому, а фізика по-старому. *«Ми хочемо, аби наше суспільство було цілісним, аби в громаді була*

співпраця, тому дуже важливо, щоби в учительському колективі були спільні цінності та співпраця. Це допомагає розкритися таланту кожного вчителя», – каже Гііє.

Для цього в Аннелінській гімназії весь колектив із 80 педагогів ділиться на невеликі групи, які працюють над спільними викликами. *«Щочетверга о 14:00 діти йдуть додому, а вчителі збираються опрацювати свої проблеми, як професійні й методичні, так і проблеми особисті, труднощі у поведінці дітей», – розповідає директорка.*

Певну проблему чи виклик обговорюють, розпитують нюанси, поки повністю не зрозуміють її суть. А потім переходять до найважливішого і найскладнішого: що треба зробити, аби це вирішити. Завдяки такому підходу вчителі стали активніше спілкуватися між собою, спільно планувати роботу, проводити спільні інтегровані уроки, опрацьовувати більше педагогічної літератури та досліджень. Важливо, що така колективна робота над проблемами формує спільну відповідальність: для вчителів учні вже не є «твоїми» і «моїми», а «нашими». І, що особливо тішить директорку, проблеми стали вирішуватися, не доходячи до її кабінету.

Читайте також: [Маленька освітня революція. Як починаються зміни у трьох львівських школах](#)

Така групова робота народила нових лідерів. Вчителі стали більше досліджувати свій вплив на учнів, відкинувши наївну думку, що можна змінити учня, а надто його родину. У цій гімназії дотримуються правила, що батьки мають відчувати себе бажаними відвідувачами і партнерами школи незалежно від того, з якими питаннями вони приходять: хорошими чи не дуже. Школа має розуміти, для чого вона потрібна громаді і ставити собі чіткі цілі в цих питаннях.

«Я пройшла шлях від учителя до завуча й директора. І за цей час я зрозуміла, що треба менше керувати. Коли ви передаєте можливість керувати, у школі стає більше відповідальних людей, які бачать свій результат у спільних досягненнях, які відчувають себе керівниками. І тим безпечнішою є атмосфера у школі», – переконана Гіє.

ПІДПРИЄМНИЦЬКА ШКОЛА

Середня школа міста Ківілі, якою керує Геїді Уусталу, розпочала зміни з імпульсу ззовні близько десяти років тому. Місцевий центр підприємництва почав говорити, що діти не отримують навичок, які будуть потрібні їм у роботі. Цей центр розробив програму «Підприємницька школа», і школа Геїді стала однією з перших, яка включила її у навчальний курс. Тепер це єдина в Естонії школа, яка має найвищий – золотий – ступінь відповідності стандартам цієї програми.

У цій школі вже кілька років немає дзвінків: урок триває стільки, скільки потрібно для роботи над темою. Це може бути і 50, і 35 хвилин із перервою між ними. Діти на уроках можуть сидіти за партами, працювати у групах чи

малювати на підлозі разом із учителем – підходить будь-яка форма, здатна їх зацікавити і бути зручною.

Школа Геїді активно запроваджує інтегроване навчання. Знайти спільне у різних предметах допомагає шкільна програма. Але не та частина, де описані вправи, а та, що вказує на очікувані результати.

«Треба подивитися, що дитина має вміти, робити і знати. І там багато спільного між естонською та фізикою, між біологією та суспільствознавством тощо. Я як директорка школи мала сміливість переконувати вчителів трішечки закрити очі на всю програму: що саме мають пройти, який підручник чи робочий зошит треба заповнювати. А подивитися, яку людину ми хочемо виховати. Тоді можна знайти багато спільного, у підручниках шукати ці подібності важче», – розповіла Геїді.

З нового року п'ятикласники у цій школі не будуть вивчати естонську мову на окремому предметі, а вчитимуться грамотно писати на всіх уроках, адже всі вони ведуться естонською.

«Самих знань мало, треба розуміти, як їх застосовувати, – наголошує Геїді. – Не треба просто пояснювати дитині теорему Піфагора, а треба показати, що це знання може знадобитися, коли ти будеш будувати свій будинок».

Не весь учительський колектив одразу з розумінням поставився до змін, але команда новаторів росла, як снігова куля. Щоправда, двоє вчителів таки звільнилися, не прийнявши нові методики. Більшості ж просто знадобився час, аби зрозуміти всі нюанси нових підходів, і до чого вони ведуть.

Читайте також: [Змінювати школу, а не вдавати інноваційність](#)

Для змін школі не знадобилося збільшувати свій бюджет, запевнила директорка: *«Здається, що фінанси – це найбільша проблема. Але це не так. Якщо є люди, з якими можна працювати, то кошти знайдуться, або з тим же кошторисом можна просто робити речі інакше».*

Геїді Уулу каже, що не порівнювала випускників до та після початку експерименту. Та все ж деякі особливості виокремила: *«Вони стали сміливіші, краще вміють знайти контакт із людьми різного віку, вони не бояться, активні, сподіваюся, підприємливі. Це не значить, що всі вони мають стати підприємцями, але вони знають, чого хочуть, вміють до цього йти, і не будуть надто засмучені, якщо щось піде не так. Вони можуть робити висновки зі своїх помилок і йти далі».*